

УДК 364.01:351

В. П. Горин,
 д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
 Західноукраїнський національний університет
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6048-8330>

DOI: 10.32702/2306-6792.2022.19.11

СОЦІЕТАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

V. Horyn,
 Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
 Professor of the S. Yuriy Department of Finance, West Ukrainian National University

SOCIETAL DETERMINANTS OF THE STATE SOCIAL FUNCTION TRANSFORMATION

У статті розкрито дискусійний характер тлумачення економічною наукою соціальної функції держави, її масштабів та форм реалізації. Обґрунтовано, що зміст соціальної функції зазнавав змін із розвитком суспільства та еволюцією наукового вчення про соціальну державу. Наголошено на хибності визначення усіх функцій держави як соціальних, а також ототожнення цієї функції із сукупністю перерозподільчо-реабілітаційних заходів держави для подолання наслідків реалізації соціальних ризиків. Бачення соціальної функції держави, масштаби та форми її вияву визначаються соціетальними детермінантами зовнішнього середовища, у якому відбувається її реалізація. В новітніх умовах соціальна функція держави зазнає радикальної трансформації, що вимагає вироблення нової парадигми її реалізації, базованої на максимальній самоорганізації суспільства у питанні подолання наслідків військової агресії, відновлення економіки та забезпечення суспільного добробуту.

The article reveals the debatable nature of economic science's interpretation of social function of the state, its scopes and implementation forms. It is substantiated that the content of social function has changed with the society development and evolution the welfare state scientific doctrine. The author emphasizes on the fallacy of defining all functions of the modern state as social, because this blurs the meaningful boundaries of social relations concept. The approach to the interpretation of the social function of the state, which reduces it to a complex of redistributive and rehabilitation measures for overcome the consequences of social risks realization with the wide using of social transfers, is also controversial. The crisis of social state theory and formation of inclusive development concept led to a significant content expansion of social function of the state and modernization of its implementation forms. New directions of "sociality" implementation of the state are ecological well-being provision, creation of conditions for social inclusion. The interpretation of social function of the state, its scopes and implementation forms are determined by the external environment societal determinants, such as historical, national and cultural traditions of particular society, the level of political culture development, economy situation and other factors. Social function of the state is transforming radically in modern conditions associated with full-scale aggression against Ukraine, which has catastrophic consequences for the country's economic and social potential. This requires the development of a new paradigm of social function of the state implementation, which bases on the maximum society self-organization in the matter of consequences of military aggression overcoming, economy restoration and public welfare provision. The role of the state should be reorients from a paternalistic social policy to a policy of economic and social liberalization, the removal of institutional barriers to realization of population economic initiative, the participation of business, public and external donors in social problems solution, creation prerequisites for the development and realization of the potential of everyone member of society.

Ключові слова: соціальна функція, соціальна держава, соціальна політика, соціетальні детермінанти, інклюзивний розвиток, суспільний добробут.

Key words: social function, welfare state, social policy, societal determinants, inclusive development, public welfare.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Глобальні трансформації, який зазнає Україна в процесі зміни парадигми розвитку, що пов'язана з новою філософією економічного,

соціогуманітарного, політико-правового поступу суспільства, переорієнтацією усіх аспектів життя країни за європейськими стандартами, вимагають глибокого переосмислення

соціальної функції держави як головного елементу забезпечення соціальної безпеки. Визначення у конституційний спосіб України як демократичної, правової та соціальної держави закріпило таку її модель, яка характерна для провідних країн європейської спільноти. Однак, поняття соціальної держави, змісту соціальної функції, яку воно має реалізувати поки не набуло ознак, притаманних країнам з установленими демократичними традиціями, де забезпечення прав і свобод громадян, їх інтересів розглядають як пріоритет державної діяльності. Звичним явищем сьогодення є порушення прав громадян у різних сферах суспільного життя — права на працю та її гідну оплату, права на захист від дії соціальних ризиків, права на доступну освіту і якісне медичне обслуговування. Соціальні диспропорції у сьогодні не зменшуються, окремі з них набули таких масштабів, що стали загрозою національній безпеці країни та стабільності суспільства. За таких обставин, посилення уваги до питань соціального розвитку є вимогою часу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання теорії і практики реалізації соціальної функції держави широко представлені у наукових працях представників філософії та соціології, тоді як серед науковців економічного спрямування їх обмаль. Вивченням проблематики теоретичного обґрунтування та форм реалізації соціальної функції держави у різних її проявах присвячені праці І. Гнибіденко, О. Головніної, Е. Лібанової, О. Макарової, О. Новікової та інших вчених. Серед відомих зарубіжних науковців цієї проблематики торкалися у своїх працях Ш. Бланкарт, М. Масгрейв, В. Норгауз, А. Пігу, Р. Солоу, Дж. Стігліц, М. Фрідмен та інші. З предметних публікацій останнього часу необхідно відзначити монографію В. Венцеля (присвячена питанням фінансово-економічного механізму реалізації соціальної функції держави) [3], наукові праці з питань теоретичного базису та форм реалізації соціальної функції держави Н. Деевої [6], Д. Северюкова [11], С. Горбатюк [5]. Проте, мінливість середовища функціонування соціальної держави (екзистенціальна криза глобалізації, посилення регіональної нестабільності, активізація військових конфліктів, поглиблення процесів децентралізації та імплементації принципів інклюзивного розвитку у різних сферах суспільного життя тощо) зумовлюють потребу в модернізації розроблених економічною наукою наукових концепцій соціальної функції

держави з урахуванням новітніх соціетальних детермінант її реалізації.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета наукової статті передбачає поглиблення теоретичного обґрунтування соціальної функції держави з урахуванням трансформації соціетальних детермінант зовнішнього середовища її реалізації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Міркування про виняткову важливість гармонізації соціальних відносин для розбудови і збереження сильної влади і забезпечення добробуту суспільства можна відшукати ще у працях давніх античних мислителів. Однак витоки вчення про соціальну державу сягають у XIV ст., коли її соціальну функцію почали розглядати крізь призму соціального забезпечення уразливих верств населення. Модифікації масштабів і форм прояву "соціальності" держави, що відбувалися через об'єктивні причини ускладнення соціальних інститутів, розширення соціокультурних і політико-правових поглядів на права і свободи людини, привели до нового розуміння ролі держави у виконанні її соціальної функції. Ця наукова проблема знайшла розвиток у низці теорій соціальної держави, розвинулася від вчення про соціальну функцію патерналістської держави до концепції субсидіарної відповідальності держави і суспільства за вирішення соціогуманітарних проблем, забезпечення соціальної безпеки окремої людини і суспільства в цілому.

У сучасній науці питання про виділення соціальної функції держави як однієї з базових майже не викликає дискусії. Більш того, в умовах наростання протиріч суспільного розвитку та виникнення новітніх загроз його стабільності інтерес наукової спільноти до проблематики соціальної складової у діяльності держави тільки зростає. Однак, наукові розвідки вітчизняних науковців, будучи віддзеркаленням загальносвітових поглядів на цю проблему, не вирізняються одноставністю щодо розкриття сутності соціальної функції держави, механізму її реалізації, співвідношення з іншими функціями, перш за все з економічною.

Зокрема, достатньо поширеною в економічній науці є думка, що в процесі цивілізаційного розвитку відбувається трансформація соціальних функцій держави у функції соціальної держави як вищого щабля розвитку дер-

жавного організму. У подібному контексті соціальну функцію розглядають найбільш широко, адже соціальними ідентифікують усі функції держави. Звісно, усі функції держави як суспільного інституту мають соціальне спрямування, тобто покликані забезпечити реалізацію прав та свобод людини, задоволення її потреб. Ототожнюючи поняття "соціальне" і "цивілізаційне", А. Гальчинський зазначає, що "цивілізація є сконструйованою людиною соціальною реальністю" [4, с. 92]. Проте, такий підхід розмиває змістовні межі поняття соціальних відносин, які є вагомою, але все ж тільки частиною суспільних відносин.

Інший підхід до ідентифікації соціальної функції визначає її зміст більш конкретно, фокусуючи його на протидії соціальним проблемам та досягненні суспільного добробуту. Зачинателем цього підходу можна визначити філософа Аристотеля, який пов'язував призначення держави з необхідністю забезпечення громадян належним рівнем життя [2, с. 15]. М. Требін визначає "соціальне" як характеристику, певну сукупність ознак суспільних відносин, що виникають у процесі взаємодії людей та базисом мають відмінності їх місця та ролі в конкретних суспільних структурах [13, с. 10]. Отже, соціальні відносини, на думку вченого, пов'язані з існуванням соціальної нерівності та спрямовані на її подолання. На зв'язку між соціальною функцією та добробутом суспільства наголошує Н. Осипова. Вона зазначає, що соціальні відносини спрямовані на досягнення двох груп цінностей — добробуту (особисте благополуччя, освіченість, особистий розвиток) й морально-етичних цінностей, пов'язаних із подоланням негативних наслідків нерівності суспільства [14, с. 33].

Певну невизначеність у тлумачення сутності соціальної функції держави за другим підходом вносить дискусійний характер поняття суспільного добробуту, яке має певний філософський контекст. Частина науковців традиційно обмежує соціальну функцію держави заходами щодо соціального захисту населення і вирішення соціальних проблем. Зокрема, Н. Барр виділяє дві основні цілі, яких намагається досягти держава через реалізацію соціальної функції: по-перше, недопущення крайнього рівня бідності шляхом встановлення певного мінімального стандарту доходу; по-друге, перерозподільча справедливість у вертикальному та горизонтальному вимірах. У першому випадку йде мова про перерозподіл доходів від заможних до бідних через систему прогресивного оподаткування,

в другому випадку — забезпечення певного мінімального стандарту доходу для осіб, які зазнають дії соціального ризику (непрацевдатні особи, сім'ї з дітьми та ін.) [1, с. 11—12]. У подібному сенсі розглядає соціальну функцію держави В. Савчук. Вчений також акцентує увагу на реабілітаційно-безпековому контексті тлумачення цієї функції, фактично зводить її реалізацію лише до виконання соціальних програм за рахунок публічних коштів [9, с. 48].

У реабілітаційно-безпековому контексті трактує соціальну функцію також В. Тропіна, яка визначає її зміст у широкому та вузькому розумінні. На її думку, в широкому розумінні соціальна функція держави являє собою зобов'язання держави забезпечити умови для максимізації позитивних і мінімізації негативних соціальних явищ за рахунок зміни елементів, зв'язків, властивостей і відносин в суспільстві з метою забезпечення його цілісності і стабільного розвитку. У вузькому трактуванні соціальної функції В. Тропіна визначає як зобов'язання держави забезпечувати соціальну безпеку людини і суспільства. Під нею слід розуміти стан життєзабезпечення людини на рівні державних мінімальних соціальних стандартів і соціальних гарантій, а також створення рівних умов для відтворення, розвитку та всебічної самореалізації особистісного соціального потенціалу кожної людини, захист її від негативного впливу навколишнього середовища [15, с. 20—23].

Превалювання наукових поглядів на соціальну функцію держави як сукупності перерозподільчих та реабілітаційних заходів з метою підвищення рівня добробуту незахищених верств населення й фінансування бюджетних програм соціального захисту припадає на період домінування в економічній науці ідеї держави загального добробуту (соціальної держави). Зростання їх підтримки отримало вираження у швидкому нарощуванні соціальних видатків бюджетів. Кошти держави, акумульовані у бюджетах усіх рівнів та фондах соціального страхування розглядалися як основне джерело фінансування програм та заходів, пов'язаних з реалізацією активної соціальної політики держави. Однак, уже наприкінці 70-х рр. виявилися перші негативні прояви надмірної "соціалізації" економічної політики держави — швидке нарощування бюджетного дефіциту та державного боргу, ріст чисельності так званих "соціальних утриманців", поширення дармоїдства серед молоді. Все це призвело до перегляду наукових поглядів щодо місця держави в

економіці, масштабів державного втручання у соціально-економічні процеси і зростання суспільної підтримки економічного неоконсерватизму, тобто відмови від надмірної опіки людини з боку держави, посилення власної відповідальності індивіда за рівень особистого добробуту, введення ринкових елементів у процес надання суспільних благ [11, с. 300].

Звернення до ідей неоконсерватизму в економічній політиці не означало відмову від побудови соціальної держави, проте значно вплинуло на розуміння сутності та масштабів реалізації соціальної функції. У науковому середовищі все більшу підтримку здобувала концепція соціогуманітарної держави, в основу якої покладені ідеї сталого інклюзивного розвитку (розвинуті у наукових працях Г. Беккера, М. Блауга, А. Сена, Т. Шульца та інших вчених) — забезпечення підвищення добробуту суспільства через активізацію зайнятості, особистісний розвиток людини й розширення її можливостей, забезпечення доступу кожного індивіда до ресурсів, справедливий розподіл результатів економічного зростання.

Критикуючи зведення соціальної функції держави до надання соціальних трансфертів, А. Сен наголошував, що рівень життя людини визначається не кількістю грошей, які вона має, а їхньою достатністю для задоволення своїх потреб. Збільшення доходів веде до розширення можливостей, підвищення доступності суспільних благ. Фінансові та матеріальні ресурси слід розглядати лише як засіб для досягнення людського розвитку, а його кінцевою метою є зростання духовного, культурного та інтелектуального рівня індивіда, усебічна реалізація його потреб та можливостей. Як стверджує А. Сен, в сучасних умовах інвестиції в освіту, зміцнення здоров'я, підвищення культурного рівня дають інтегральний соціально-економічний ефект, який перевищує ефект від інвестування у фізичний капітал [8, с. 42—43]. Реалізація концепції людського розвитку на практиці втілилась у збільшенні публічних витрат на освіту й здобуття трудових навичок, збереження та відтворення здоров'я, натомість система соціальних трансфертів зазнала суттєвих змін у напрямку посилення адресності.

На думку А. Колота, шкідливою є поширена у вітчизняному соціумі думка, що соціальна політика є суспільним інститутом, який спрямований на підтримку економічно слабких домогосподарств за рахунок реалізації принципу соціальної справедливості. У цьому

випадку соціальна політика фактично ототожнюється із соціальним захистом, що є помилковим судженням. Соціальна політика як вираз соціальної функції держави не може бути ефективною, якщо своїм об'єктом має лише соціально вразливі верстви населення. Умови для соціальної підтримки цих верств суспільства створюються зайнятими у суспільному виробництві, а тому неправильним було б не поширювати на них заходи соціальної допомоги і розвитку. Заходи соціальної політики мають охоплювати усі домогосподарства незалежно від рівня їхнього добробуту й передбачати досягнення таких цілей: "формування економічних умов, які дають можливість громадянам за рахунок власних доходів забезпечувати більш високий рівень соціального споживання, включаючи комфортне житло, кращу якість послуг освіти та охорони здоров'я, гідний рівень життя в літньому віці; створення системи соціального захисту населення; розвиток соціальної інфраструктури та забезпечення загальної доступності й суспільно прийняттого рівня якості базових соціальних благ (освіти, науки, культури та спорту, житлово-комунального господарства); нормалізація та поліпшення демографічної ситуації, зниження рівня смертності населення, особливо дитячої та громадян у працездатному віці та ін." [7].

Поділяючи наукову позицію А. Колота щодо необхідності модернізації підходів до реалізації соціальної функції держави, Н. Дєєва критикує соціальну політику держави в Україні як надмірно зорієнтовану на реабілітаційні заходи щодо вразливих верств населення. В Україні утвердився пріоритет регулювання соціального захисту та соціального забезпечення населення над питанням удосконалення оплати праці відповідно до ринкових перетворень. Розростання системи соціального захисту населення у напрямку розширення контингенту реципієнтів соціальних виплат та збільшення обсягів їхнього фінансування відбувалось, на думку Н. Дєєвої, на фоні "розвалювання" нормотворчої діяльності та перенесення на маргінес питань щодо ефективного регулювання оплати праці відповідно до ринкових змін в економіці. Відтак нагальною необхідністю у реалізації соціальної функції держави є відхід від концепту "патерналізму" у соціальній політиці та перехід до високої активності членів суспільства у формуванні власного добробуту, пошуку балансу інтересів та відповідальності між працівниками та бізнесом [6, с. 40—43].

Отже, з розвитком сучасного суспільства соціальна функція держави зазнає модернізації. В доповнення до початкових атрибутів прояву соціальної функції держави — розбудови інфраструктури соціального забезпечення і бюджетного фінансування соціальних програм, в сучасних умовах соціальність держави виявляється також у розвитку системи соціального страхування, відповідальності за рівень добробуту кожного індивіда, згладжуванні соціальної нерівності, забезпеченні доступності освіти й медичних послуг [10, с. 55]. З ідеями соціальної держави в сучасний період нерозривно пов'язують такі її внутрішні функції, як політика у галузях освіти та культурного розвитку, охорони здоров'я і медичного обслуговування [16, с. 17].

На зв'язок між еволюційним розвитком суспільства та зміною філософії соціальної держави вказує Д. Севрюков. Під соціальною функцією він пропонує розуміти "історично обумовлений та національно-культурно детермінований напрям діяльності держави як соціального інституту із вирішення соціальних проблем суспільства" [11, с. 298—299]. Таким чином, ключовим детермінантом масштабів реалізації соціальної функції держави є рівень суспільного розвитку. В рамках виконання соціальної функції держава регулює рівень життя та реалізації соціально-економічних прав особистості в обсязі, який відповідає конкретному етапу розвитку суспільства. З розвитком держави видозмінюється її функціональне призначення, сформоване у суспільстві уявлення про стандарти життя, обсяги та структуру соціально-економічних прав населення, а також про межі та форми втручання держави у соціально-економічні процеси та становище окремих верств населення.

Подібні міркування знаходимо у науковому доробку С. Горбатюк. Вона вказує на те, що невід'ємною ознакою соціальної держави є високий рівень політичного та економічного розвитку суспільства. На її думку, багато держав визначають себе соціальними, маючи на увазі під цим завдання піклуватися про своє населення. Однак, справжня соціальність держави ґрунтується на стані її економіки, залежить від економічного добробуту країни. І тому доводиться констатувати вкрай слабкі результати реалізації соціальної функції у країні, яка не задовольняє реальні потреби громадян. Перетворення держав на соціальні характерне для "зрілих", цивілізованих та економічно розвинутих країн [5].

Все більше число дослідників соціальної функції держави поділяє думку, що законодавче закріплення прав і свобод людини може бути ефективним та дієвим лише тоді, коли державою створені умови та можливості для реалізації громадянами їх соціальних прав. В іншому випадку ці зобов'язання є нічим іншим як фікцією, імітацією соціальної держави. На думку А. Сіленко, соціальна держава гарантує всім людям реалізацію їх прав і свобод, рівні умови вільного розвитку кожної особи, соціальний захист нужденним, досягнення соціальної та політичної стабільності у мирний спосіб та в інтересах усіх членів суспільства [12, с. 12—13]. До царини соціальної функції держави А. Сіленко відносить підтримку політичної та соціальної стабільності, державно-правове регулювання економіки, перерозподіл доходів, захист суспільства у широкому (від розколу та потрясінь, підтримка соціального миру) та вузькому (захист населення в умовах ринкових відносин) розумінні, боротьбу з бідністю та злочинністю, зниження соціальної нерівності, а також охоронно-регулятивні дії, покликані забезпечити відповідальність бізнесу перед державою і третіми особами [12, с. 24—25].

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Характерною особливістю соціальної функції держави як соціального інституту є її системний характер. Реалізуючи цю функцію, держава здійснює широкий спектр пов'язаних заходів у різних напрямках діяльності, покликаних зменшити масштаби негативних соціальних явищ, забезпечити соціальну безпеку окремого індивіда і суспільства, загалом створити умови для усебічного розвитку та реалізації потенціалу кожної людини й досягнення на цій основі суспільного добробуту. Ключовою ознакою системності соціальної функції держави є її тісний зв'язок із зовнішнім середовищем, у якому вона реалізується. Попри те, що в сучасних умовах соціальна функція утвердилась як один із невід'ємних атрибутів діяльності держави, параметри її реалізації та, зрештою, саме бачення суспільством масштабів "соціальності" держави та форм її прояву визначається установлені у конкретному суспільстві історичними, національно-культурними традиціями, рівнем розвитку політичної культури, станом економіки та іншими чинниками. Під впливом змін зовнішнього середовища соціальна функція держави постійно змінюється, ставлячи перед органами публічного управління нові завдання та виклики.

Утвердження концепції сталого інклюзивного розвитку спричиняє нові трансформації масштабів, напрямів та форм реалізації соціальної функції держави. В доповнення до звичних завдань, таких як забезпечення матеріальної складової добробуту суспільства, розвитку інфраструктури надання суспільних послуг, новітніми напрямками реалізації соціальної функції держави стають забезпечення екологічного благополуччя (екологічно-безпечного середовища життєдіяльності людини), створення належних умов для соціальної інклюзії, тобто максимізації залученості членів суспільства (зокрема тих верств, які раніше з різних причин були виключені з суспільного життя) до економічної активності, участі у виробленні пріоритетів суспільного розвитку й управлінні публічними ресурсами, розширення доступу до ресурсів та можливостей.

Радикальної трансформації зазнає соціальна функція держави в новітніх умовах, пов'язаних із повномасштабною агресією проти України, що має катастрофічні наслідки для економічного та соціального потенціалу країни. Безпрецедентні масштаби руйнації економіки, вимушеної еміграції, зростання чисельності населення, що потребує соціальної підтримки на фоні падіння фінансової спроможності держави та концентрації публічних ресурсів на забезпеченні оборони країни ставлять перед органами публічного управління непрості завдання вироблення нової парадигми реалізації соціальної функції держави, базованої на максимальній самоорганізації суспільства у питанні подолання наслідків військової агресії, відновлення економіки та забезпечення суспільного добробуту. Роль держави при цьому має полягати у переорієнтації від патерналістської соціальної політики до політики економічної та соціальної лібералізації, зняття інституційних бар'єрів для реалізації економічної ініціативи населення, участі бізнесу, громадськості та зовнішніх донорів у вирішенні соціальних проблем, створенні передумов для розвитку й реалізації потенціалу кожного члена суспільства. Очевидно, що вирішення цього складного завдання потребуватиме активізації зусиль не тільки представників політикуму та органів публічного управління, але й звернення до наукової спільноти, що розкриває перед економічною наукою нові горизонти наукових досліджень.

Література:

1. Barr N. *Economics of the Welfare State*. Oxford University Press. 2004. 432 p.

2. Арістотель. *Політика*. Київ: Основи, 2005. 239 с.

3. Венцель В. Т. Реалізація соціальної функції держави в умовах трансформації державного управління: фінансово-економічний механізм: монографія. Житомир: Вид-во "Рута", 2020. 372 с.

4. Гальчинський А. *Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти*. К.: Либідь, 2006. 312 с.

5. Горбатюк С. Є. Соціальна функція держави в контексті забезпечення соціогуманітарної безпеки. *Вісник НАДУ при Президентові України. Серія: Державне управління*. 2017. Вип. 1. С. 84—90

6. Деєва Н. Особливості реалізації соціальної функції держави. *Економічний вісник*. 2016. № 4. С. 39—49.

7. Колот А. М. Міфи соціальної політики, або з чого слід розпочати формування нової моделі. *Дзеркало тижня*. 2010. № 2 (781). URL: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/mifi_sotsialnoyi_politiki,_abo_z_chogo_slid_rozprochati_formuvannya_novoyi_modeli.html

8. *Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір (колективна монографія)* / Лібанова Е. М. та ін.; за ред. Е. М. Лібанової. К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2008. 383 с.

9. Савчук В. Фінансове забезпечення виконання функцій держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 22. С. 46—49.

10. Сасіна А. Реалізація соціальної функції держави в Україні. *Актуальные научные исследования в современном мире: XXX междунар. научн. конф. (26—27 окт. 2017 г.)*. Сб. научных трудов. Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 10 (30), Ч. 5. С. 53—58.

11. Севрюков Д. Соціальна функція держави. *Публічне право*. 2013. № 1 (9). С. 296—301.

12. Сіленко А. О. *Соціальна держава: еволюція ідеї, сутність та перспективи становлення в сучасній Україні: автореф. дис.... д-ра політ. наук: 23.00.02*. Київ, 2000. 38 с.

13. *Соціологія: підручник* / Требін М. П. та ін.; за ред. М. П. Требіна. Х.: Право, 2010. 224 с.

14. *Соціологія: Підручник* / Осипова Н. П. та ін.; за ред. Н. П. Осипової. К.: Юрінком Інтер, 2003. 336 с.

15. Тропіна В. Б. *Фіскальне регулювання соціального розвитку суспільства: Монографія*. К.: НДФІ, 2008. 368 с.

16. Ярош Н. П. *Державні соціальні стандарти у сфері охорони здоров'я в Україні: монографія*. Київ: Вид-во НАДУ, 2006. 196 с.

References:

1. Barr, N. (2004), *Economics of the Welfare State*, Oxford University Press, Oxford, UK.

2. Aristotle. (2005), *Polityka [Policy]*, Osnovy, Kyiv, Ukraine.

3. Ventsel, V. T. (2020), *Realizatsiia sotsialnoi funktsii derzhavy v umovakh transformatsii derzhavnogo upravlinnia: finansovo-ekonomichniy mekhanizm [Realization of social function of the state in conditions of public administration transformation: financial and economic mechanism]*, Ruta, Zhytomyr, Ukraine.

4. Halchynskyi, A. (2006), *Hlobalni transformatsii: kontseptualni alternatyvy. Metodolohichni aspekty [Global transformations: conceptual alternatives. Methodological aspects]*, Lybid, Kyiv, Ukraine.

5. Horbatiuk, S. Ye. (2017), "Social function of the state within the context of providing socio-humanistic security", *Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrainy. Serii: Derzhavne upravlinnia*, Vol. 1, pp. 84—90.

6. Deeva N. (2016), "Features of implementing social function of the state", *Ekonomichniy visnyk*, Vol. 4, pp. 39—49.

7. Kolot, A. (2010), "Social policy myths, or where to start forming a new model", *Dzerkalo tyzhnya*, Vol. 2 (781), available at: https://dt.ua/SOCIETY/mifi_sotsialnoi_politiki,_abo_z_chogo_slid_rozpochati_formuvannya_novoyi_modeli.html (Accessed 19 Sep 2022).

8. Libanova, E. M. (2008), *Liudskyi rozvytok v Ukraini: innovatsiinyi vymir [Human development in Ukraine: innovative dimension]*, Institute of Demography and Social Studies, NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

9. Savchuk, V. (2013), "Financial security functions of the state", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, Vol. 22, pp. 46—49.

10. Sasina, L. (2017), "Implementation of the social function of the state in Ukraine", *Sbornik nauchnykh trudov XXX mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii. Aktual'nye nauchnye issledovaniya v sovremenom mire [Collection of scientific papers of the XXX International scientific conference. Actual scientific research in the modern world]*, Pereiaslav-Khmelnitskyi, Ukraine, Vol. 10 (30), Is. 5, pp. 53—58.

11. Sevriukov, D. (2013), "Social function of the state", *Publichne pravo*, Vol. 1 (9), pp. 296—301.

12. Silenko, A. (2000), "The Social Welfare State: evolution of the idea, essence and perspectives of its formation in the modern Ukraine", *Doctor of Science (Politics) Thesis, Political institutes and processes*, Koretskiy's

Institute of State and Law, Ukraine's National Academy of Sciences, Kyiv, Ukraine.

13. Trebin, M. P. (2010), *Sotsiolohiia: pidruchnyk [Sociology: Textbook]*, Pravo, Kharkiv, Ukraine.

14. Osypova, N. P. (2003), *Sotsiolohiia: pidruchnyk [Sociology: Textbook]*, Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.

15. Tropina, V. B. (2008), *Fiskalne rehulivannia sotsialnoho rozvytku suspilstva [Fiscal regulation of social development of society]*, NDFI, Kyiv, Ukraine.

16. Yarosh, N. P. (2006), *Derzhavni sotsialni standarty u sferi okhorony zdorovia v Ukraini [State social standards in the sphere of health care in Ukraine]*, NADU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2022 р.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292